

บทบาทและการสื่อสารในสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง : ศึกษาในห้วงเวลา
ปี พ.ศ. 2554-2556

ROLES AND COMMUNICATIONS DURING PARLIAMENTARY SESSIONS OF
WOMEN MEMBERS OF PARLIAMENT DURING B.E. 2554-2556

กนกวรรณ วิลาวลัย*

Kanokwan Vilawan

Received: January 24, 2019

Revised: March 16, 2019

Accepted: March 23, 2019

บทคัดย่อ

บทความ เรื่อง “บทบาทและการสื่อสารในสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง : ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ.2554-2556” ศึกษาใน 2 ประเด็นคือ 1) บริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อบทบาทและการสื่อสารในสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง ในห้วงเวลาปี พ.ศ.2554-2556 และ 2) บทบาทและการสื่อสารในสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง ในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2554-2556 การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้กรอบทฤษฎีแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองตามแนวคิดของ Brian McNair ประกอบกับแนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติตามแนวคิดของ James N. Danziger โดยเก็บข้อมูลเอกสารจากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรไทย ชุดที่ 24 ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ข้อค้นพบตอบคำถามวิจัยมีดังนี้

1. พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ที่เสนอโดยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ถือเป็นบริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อบทบาทและการสื่อสารของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง ภายในสภาเกิดเหตุการณ์วุ่นวาย มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงลากเก้าอี้ประธานสภาผู้แทนราษฎรลงจากบัลลังก์ ทำให้เกิดภาพลักษณ์ด้านลบของสภาผู้แทนราษฎรอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ของสภาผู้แทนราษฎรไทย ส่วนภายนอกสภามีการจัดเวทีปราศรัยประท้วง เดินขบวนปิดสถานที่ราชการ ก่อให้เกิดความวุ่นวายเสียหายจนนายกรัฐมนตรียุติการ

* Political Communication College, Krirk University

สภาผู้แทนราษฎร แต่สถานการณ์ทางการเมืองยังคงร้อนแรง จนในที่สุดเกิดการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

2. การแสดงบทบาทและการสื่อสารเป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองของ Brian McNair สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงแสดงบทบาทและการสื่อสารผ่านการอภิปรายในประเด็นต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่นั้น สื่อมวลชนให้ความสำคัญนำเสนอไปยังประชาชนในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การนำเสนอเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ บทความในหนังสือพิมพ์ สื่อใหม่ ส่วนบทบาทของฝ่ายนิติบัญญัติตามแนวความคิดของ James N. Danziger ถึงแม้ว่าจะไม่โดดเด่นเท่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชายด้วยเหตุจำนวนที่แตกต่างกันมาก แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงก็สามารถแสดงบทบาทได้ครบถ้วนตามองค์ประกอบหลักของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงเสนอร่างพระราชบัญญัติ 12 ฉบับจากจำนวนทั้งสิ้น 48 ฉบับ การตั้งกระทู้ถามทั่วไปและกระทู้ถามสด 83 กระทู้จากจำนวน 352 กระทู้เพื่อติดตามการทำงานของรัฐบาล การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลโดยการเสนอญัตติทั่วไปและญัตติทั่วไปเพื่อขออภิปรายไม่ไว้วางใจ รวม 9 ญัตติ

ข้อสังเคราะห์จากการวิจัย 3 ประการ

1. การแสดงบทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสภาผู้แทนราษฎรโดยรวมทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งควรระมัดระวังมิให้เกิดภาพลักษณ์ในด้านลบเกิดขึ้น

2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงยังขาดบทบาทในฐานะผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่ตนเองนำเสนอต่อสาธารณะ

3. เพศหญิงไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการทำงานในบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งบางสถานการณ์กลับเป็นข้อได้เปรียบ

คำสำคัญ : การสื่อสารทางการเมือง, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง, สภาผู้แทนราษฎร

ABSTRACT

The research, entitled “Roles and Communications During Parliamentary Sessions of Women Members of Parliament During B.E.2554-2556”, has two objectives; (1) To study the political contexts which contributed to the roles and communications during parliamentary sessions of Thai women members of parliament (MPs) during B.E.2554-2556; and (2) To study the roles and

communications during parliamentary sessions of Thai women members of parliament (MPs) during B.E.2554-2556.

This is a qualitative research under the political communication framework of Brian McNair and James N. Danzinger's concepts concerning the roles and responsibilities of political actors. The research techniques employed were documentary research of 148 official records of parliamentary debates during the 24th House of Representatives parliamentary sessions as well as in-depth interviews.

The research findings of this study are as follows:

First, it was found that the controversial Amnesty Bill B.E.2556, proposed by the government of Yingluck Shinawatra, Thailand's first female prime minister, was alleged to have created the unprecedentedly chaotic atmosphere and projected the worst image in the history of the House of Representatives. The proposed bill prompted commotion in parliament, followed by a stern protest from opposition Democrat MPs, and an attempt by a female Democrat MP to remove the chair of the House Speaker. Outside of the Parliament building, fierce protests to the proposed bill were organized resulting in blockades of government offices and public chaos. Despite the dissolution of Parliament by the Yingluck's government, the critical political situation remained uncontrollable; the military was then prompted to stage a coup d'état on 22 May B.E.2557.

The second finding, their roles and communications were in line with the political communication model of Brian McNair; these women MPs did play a significant role in parliamentary deliberations and manage to have caught media attention and able to communicate with the public through a variety of media channels, namely, newspaper, TV, radio, magazines as well as social media. With respect to James N. Danzinger's concepts concerning the roles and responsibilities of political actors, it was found that although their roles in legislation were not so outstanding as their male counterparts due to their much smaller numbers; they have, however, competitively performed all major legislative duties, namely

introducing 12 out of 48 legislative bills, asking 83 out of 352 parliamentary questions, monitoring and scrutinizing government's performances and proposing general motions as well as 9 motions of no confidence.

The above research findings can be synthesized as follows

1. The roles and communications during parliamentary sessions of Thai women MPs did portray both positive and negative images of the House of Representatives as a whole; it is recommended that negative images be avoided.

2. Thai women MPs are yet to fully perform their roles as experts in raising matters of public importance.

3. Being women is no obstacle to perform duties as members of parliament; in some circumstances, it gives them an edge over their male counterparts.

Keywords: Political communication, women members of Parliament, House of Representative.

1. บทนำ

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครอง ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2475 จากนั้นเป็นต้นมา ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะให้สิทธิทางการเมืองแก่หญิงเท่าเทียมกับชาย แต่ความเป็นจริงในทางปฏิบัติ กลับต้องใช้เวลากว่า 17 ปี จึงได้มีหญิงที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามามีบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรเป็นคนแรกในปี พ.ศ. 2492 คือนางอรพินท์ ไชยกาล ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง 5 ครั้ง ก่อนปี พ.ศ. 2516 จำนวนหญิงที่เข้าสู่บทบาททางการเมืองเป็นตัวเลขหลักเดียวไม่ถึงร้อยละ 3 ในการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงร้อยละ 10 ปี พ.ศ. 2544 ร้อยละ 9.2 การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ร้อยละ 10.6 ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ร้อยละ 11.67 เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.8 จากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 (Office of The Election Commission of Thailand, 2012, p. 376) ซึ่งในการเลือกตั้งครั้งนี้ถือว่าเป็นมิติใหม่ทางการเมืองไทย ที่ผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ หมายเลข 1 ของพรรคเพื่อไทย คือ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ใช้ระยะเวลาหาเสียงเพียง 49 วันก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนที่ 28 และเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยชุดที่ 24 จากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 รวมทั้งหมด 500 คน มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงทั้งหมด 84 คน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นผู้ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่ง James N. Danziger (2005) ได้อธิบายแนวคิดบทบาทหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและนโยบายสาธารณะ (Enactment of Legislation)

2. บทบาทหน้าที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์และความต้องการของพลเมืองเจ้าของทรัพยากร (Representation of the Citizenry)

3. บทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบฝ่ายบริหาร (Oversight of the Executive) จากแนวคิดของ James N. Danziger (2005) สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 (The Secretariat of The House of Representatives, 2012, p.5-6) โดยสรุปดังนี้

(1) อำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมาย หมายถึงการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ, การตราพระราชบัญญัติ, การควบคุมการตรากฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ, การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด, และการให้ความเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

(2) อำนาจหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน หมายถึงการสอดส่องดูแลการทำงานของฝ่ายบริหารด้วยวิธีที่รัฐธรรมนูญกำหนด คือ การรับทราบคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี, การตั้งกระทู้ถาม, การเสนอญัตติ

(3) อำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบเรื่องสำคัญ เช่น การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ และการให้ความเห็นชอบการตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ รวมถึงให้ความเห็นชอบในสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

(4) อำนาจในการเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง ได้รับการเลือกตั้งเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรก็ต้องมีบทบาทเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชาย กล่าวคือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องทำหน้าที่แสดงบทบาทและการสื่อสารในสภา และอภิปรายนำเสนอปัญหาต่างๆ เสนอและอภิปรายร่างพระราชบัญญัติ การเสนอญัตติและอภิปรายในญัตติ อภิปรายเป็นการทั่วไป ไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหาร การตั้งและอภิปรายกระทู้ถาม ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นการสื่อสารที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นการนำปัญหาของประชาชนเข้าสู่การแก้ไขในสภา โน้มน้าวให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยและลงมติสนับสนุน ขณะเดียวกันก็เป็นการสื่อสารกับประชาชนที่รับฟังการประชุมสภาผู้แทนราษฎรผ่านการถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์กรมประชาสัมพันธ์ช่อง 11, โทรทัศน์รัฐสภา และ

วิทยุรัฐสภา เมื่อการสื่อสารในสภาสำคัญเช่นนี้ ผู้ที่ทำหน้าที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีทั้ง ความรู้และทักษะในการสื่อสาร เพื่อจะสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนผู้รับฟังการอภิปราย ซึ่งจะส่งผลต่อคะแนนนิยมในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาถึงบริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อบทบาทและการสื่อสารในสภาของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2554-2556

2.2 เพื่อศึกษาถึงบทบาทและการสื่อสารในสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง ในห้วง เวลาปี พ.ศ. 2554-2556

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกใช้แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของ Brian McNair (1995) ผสมเข้ากับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของฝ่ายนิติบัญญัติของ James N. Danziger (2005) และอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงชุดที่ 24 จากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 ผ่านบริบททางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2554-2556 โดย ศึกษาเนื้อหาในส่วนบทบาทจากการตรากฎหมาย การตั้งกระทู้ถามทั่วไปและกระทู้ถามสด การ เสนอญัตติ ในส่วนของการสื่อสารเป็นการศึกษาจากการอภิปรายในสภาของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรหญิงรวมตลอดจนสิ้นสุดการปฏิบัติหน้าที่ จำนวน 84 คน โดยศึกษาจากรายงานการประชุม สภาผู้แทนราษฎรในห้วงเวลาดังกล่าว

3.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา เป็นการศึกษาในช่วงสมัยการประชุมสภาชุดที่ 24 สมัยสามัญ ทั่วไป ปี 1 ครั้งที่ 1 ตั้งแต่วันอังคารที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2554 - สมัยสามัญทั่วไป ปี3 ครั้งที่ 28 วัน พุธที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556

3.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกตามคุณสมบัติที่เป็นเป้าหมายของ งานวิจัย จากการพิจารณาเปรียบเทียบ (Judgmental Sampling) และการแนะนำ (Snowball Sampling) จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงที่มีบทบาทอภิปรายในสภา ผู้แทนราษฎร 2) กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชาย 3) กลุ่มสื่อมวลชน ปฏิบัติหน้าที่นักข่าวประจำสภา ผู้แทนราษฎร 4) กลุ่มนักวิชาการ 5) กลุ่มประชาชน จากหลากหลายอาชีพ ข้าราชการ พนักงาน

รัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจ นักการเมือง แม่ค้า เป็นต้น ทั้งที่อยู่ในเขตเลือกตั้งและนอกเขตเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยอาศัยตนเองเป็นเครื่องมือหลัก เพื่อให้เข้าถึงแก่นและสาระในเรื่องวิจัยอย่างแท้จริง ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) มุ่งหาคำตอบจากผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคลแบบไม่กำหนดจากมาตรฐาน (Unstandardized Interview) และแบบกึ่งมาตรฐาน (Semi – standardized Interview) ตรวจสอบข้อมูลโดยวิธีสามเส้า ตามแนวคิดของ Supang Chantavanich (2010) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สมบูรณ์มากขึ้น ยังศึกษาจากแหล่งข้อมูลหลักคือ บันทึกรายงานการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชุด 24 รวม 148 ฉบับ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2554-วันที่ 8 ธันวาคม 2556 รวมถึงหนังสือ บทความ และงานวิจัยต่างๆ จากนั้น จึงนำข้อมูลทั้งหมดทั้งจากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาประกอบกันและงานวิจัยเชิงคุณภาพจะต้องอาศัยการเรียบเรียงและพรรณนาเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงบริบทสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม เป็นบริบททางการเมืองสำคัญที่ส่งผลต่อการแสดงบทบาทและการสื่อสารของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง การปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปตามปกติ แต่เมื่อมีการนำร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเข้าสู่การพิจารณาของสภา ได้ก่อให้เกิดความวุ่นวาย มีการประท้วงต่อเนื่อง เกิดความขัดแย้งรุนแรง ขว้างปาสิ่งของ ลากเก้าอี้ประธานสภาโดย ส.ส.หญิง เป็นเหตุการณ์ที่สร้างภาพลักษณ์ด้านลบอย่างไม่เคยปรากฏในสภาผู้แทนราษฎรไทย

ผู้วิจัยได้สรุปบทบาทและการสื่อสารของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงในสภาผู้แทนราษฎรในสมัยการประชุม ปี พ.ศ. 2554-2556 เป็น 3 ด้าน ดังนี้

(1) บทบาทและการสื่อสาร ด้านการตรากฎหมายและนโยบายสาธารณะ

ในสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 24 มีการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติรวมจำนวนทั้งสิ้น 48 ฉบับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง 9 คน ได้แสดงบทบาทด้านการเสนอกฎหมายผ่านการเสนอร่างพระราชบัญญัติรวมกันทั้งสิ้น 12 ฉบับ ในจำนวนนี้เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาล 11 ฉบับ และฝ่ายค้าน 1 ฉบับ ส่วนบทบาทด้านการสื่อสารโดยการอภิปรายมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง จำนวน 38 คน ได้อภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร การอภิปรายมากที่สุดเกิดขึ้นในช่วงของการอภิปรายร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ

รายจ่ายประจำปี ตลอดทั้ง 5 สมัยประชุม ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงคนใดอภิปรายครบทั้ง 5 สมัยประชุม สมาชิกที่อภิปราย 4 สมัยประชุมมี 4 คน สมาชิกที่อภิปรายได้ 3 สมัยประชุมมี 4 คน สมาชิกที่อภิปรายได้ 2 สมัยประชุมมี 7 คน สมาชิกที่อภิปรายได้ 1 สมัยประชุมมี 24 คน

(2) บทบาทและการสื่อสาร ด้านการเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนผ่านการตั้งกระทู้ถามทั่วไปและกระทู้ถามสด

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 24 มีการตั้งกระทู้ถามสด 187 กระทู้ และกระทู้ถามทั่วไปตอบในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร 165 กระทู้ รวม 352 กระทู้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงรวม 35 คน ทั้งรัฐบาลและฝ่ายค้านตั้งกระทู้ถามทั่วไปและกระทู้สดถามรัฐมนตรีรวม 83 กระทู้ โดยผู้ที่เสนอกระทู้มากกว่า 1 กระทู้มี 19 คน เนื้อหาในกระทู้ถามส่วนมากทั้งหมด เป็นกระทู้ถามเกี่ยวกับสาธารณูปโภคพื้นฐานเช่น การขอตัดตั้งไฟฟ้า การขอตัดตั้งประปาชุมชนหมู่บ้าน การติดตามการก่อสร้างถนนทางหลวง ถนนสายรองเชื่อมระหว่างตำบล ตลอดจนการสร้างและบำรุงรักษาสาธารณสถานเช่นโรงเรียน วัด โรงพยาบาลแทบทั้งสิ้น ส่วนกระทู้ถามที่เป็นนโยบายมีจำนวนไม่มาก

(3) บทบาทและการสื่อสาร ด้านการตรวจสอบฝ่ายบริหาร ผ่านการเสนอญัตติและญัตติทั่วไปเพื่อขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

ในสมัยสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 24 นี้ มีการยื่นญัตติเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณารวม 40 ญัตติ เป็นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล 5 ญัตติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงเสนอญัตติ 9 ญัตติ และอภิปรายในญัตติรวม 11 คน ในส่วนของการอภิปรายญัตติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงร่วมอภิปราย 4 คน แต่ยังไม่ได้แสดงบทบาทที่โดดเด่นในฐานะผู้เปิดการอภิปรายในญัตติสำคัญ

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 การสื่อสารของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงในสภาผู้แทนราษฎร เป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองของ Brian McNair (1995) คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะต้นธารของการสื่อสาร ได้แสดงบทบาทการทำงานผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ อันได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ สื่อใหม่ ไปสู่ประชาชนผู้รับสาร โดยการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร อภิปรายร่างพระราชบัญญัติ, การตั้งกระทู้ถามทั่วไปและกระทู้ถามสด และการเสนอญัตติทั่วไปและญัตติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี ได้อภิปรายเพื่อโน้มน้าวใจให้เพื่อนสมาชิกเห็นความสำคัญของร่างพระราชบัญญัติกระทู้ หรือญัตติของตนและขอมติสนับสนุนจากเพื่อนสมาชิก เมื่ออภิปรายกระทู้ถามต่อรัฐมนตรีก็

สามารถอภิปรายประเด็นได้ชัดเจนเพื่อให้รัฐมนตรีนำปัญหาไปแก้ไข ตลอดจนถึงการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี ได้แสดงให้เห็นสมาชิกเห็นคล้อยตามว่าไม่สมควรไว้วางใจรัฐมนตรีคนดังกล่าวได้ เพราะเหตุใด ซึ่งโดยทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงย่อมต้องการให้สื่อมวลชนเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีของตนเองเพื่อให้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

5.2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงได้แสดงบทบาทในสภา ตามกรอบแนวคิดเรื่องบทบาทฝ่ายนิติบัญญัติของ James N. Danziger (2005) ครบถ้วน แม้จะไม่โดดเด่นเท่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชาย โดยการแสดงบทบาทด้านการเสนอกฎหมายนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงเสนอกฎหมายที่หลากหลายครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การเกษตร สาธารณสุขและคุณภาพชีวิต การการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านการติดตามการทำงานของฝ่ายบริหารด้วยการตั้งกระทู้ถาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงตั้งกระทู้สอบถามรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้อง ทั้งในคำถามการทำงานระดับนโยบายของรัฐบาลและระดับท้องถิ่นคือเรื่องสาธารณูปโภคพื้นฐานโดยมุ่งเป้าหมายเพื่อจัดระบบประมาณให้แก่ท้องถิ่น บทบาทด้านการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงเสนอญัตติสำคัญเรื่องปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาการบริหารจัดการน้ำ และญัตติขอเปิดอภิปรายเป็นการทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรี มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงร่วมอภิปรายในญัตติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีตั้งแต่ปี 2554-2556 รวม 4 คนคือ นางสาวรังสีมา รอดศรีศรี, นางสาวรัชดา ธนาดิเรก, นางผุสดี ตามไท, และนางอัญชลี วานิช เทพบุตร และตลอด 5 สมัยประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงเสนอญัตติรวม 9 ญัตติ และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงอภิปรายรวม 11 คน ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงเสนอและอภิปรายในร่างพระราชบัญญัติ, การตั้งกระทู้, และการเสนอญัตติไม่มากและโดดเด่นเท่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชาย เนื่องจากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงมีจำนวนน้อยกว่า อีกทั้งยังมิได้รับการวางบทบาทให้โดดเด่นในฐานะผู้เปิดอภิปรายทั้งในญัตติสำคัญ แต่ถือได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงได้แสดงบทบาทหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติตามแนวคิดของ James N. Danziger (2005) อย่างครบถ้วน

5.3 บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง ยังจำกัดอยู่ภายใต้ข้อบังคับของพรรคการเมือง เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยจะต้องสังกัดพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง จึงต้องแสดงบทบาทอยู่ภายใต้ข้อบังคับพรรค และยังคงอยู่ภายใต้การตัดสินใจของกรรมการบริหารพรรคการเมือง จึงส่งผลต่อการแสดงบทบาททั้งในและนอกสภา โดยผู้วิจัยพบว่า พรรคการเมืองส่งผลต่อการแสดงบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยรวม กล่าวคือ ในพรรคการเมืองขนาดใหญ่มีการสนับสนุนการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่เริ่มต้นเป็น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่นพรรคประชาธิปัตย์จะฝึกฝนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องพูดปราศรัยให้ได้ ส่วนพรรคเพื่อไทยสนับสนุนการทำงานคือการตั้งคณะทำงานของพรรค ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรุ่นพี่ ซึ่งเป็นอดีตข้าราชการระดับปลัดกระทรวง อธิบดี และผู้เชี่ยวชาญต่างๆ เข้ามาสนับสนุนการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง ถ้าจะเสนอกฎหมายก็จะมีทีมงานที่กฎหมายช่วยดูแลตรวจสอบค้นคว้าเนื้อหาให้อย่างเป็นทางการจนถึงการเขียนร่างพระราชบัญญัติ ถ้าอภิปรายจะมีทีมงานเตรียมเนื้อหาข้อมูลให้คำแนะนำ กฎระเบียบบางประการในพรรคการเมืองหรือในสภาผู้แทนราษฎร อาจไม่เอื้อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงทำงานได้อย่างอิสระ เช่น โควตากำหนดสัดส่วนกระทุ้งรายภาคหรือมิติพรรคที่ทำให้สมาชิกพรรคไม่มีอิสระในการลงคะแนนเสียง ส่วนพรรคขนาดกลาง เช่น พรรคภูมิใจไทยนั้น เป็นพรรคที่เปิดโอกาสแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงอย่างเต็มที่ ผู้บริหารพรรคให้คำปรึกษาในการเขียนร่างพระราชบัญญัติ การเขียนตั้งกระทู้เพื่อให้ดูน่าสนใจได้ประเด็นและทำให้สื่อมวลชนติดตามการอภิปรายที่มีสาระและได้ประเด็น แต่มีข้อจำกัดเล็กน้อยคือทีมงานช่วยเหลืออาจไม่หลากหลายเท่าพรรคขนาดใหญ่ จึงต้องระมัดระวังการทำงานทุกอย่างด้วยตนเองเพื่อไม่ให้ผิดพลาดและไม่ขัดต่อกฎหมาย ด้านหนึ่งอาจจะลำบากมากกว่าสมาชิกจากพรรคใหญ่ อีกด้านคือ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงจะโดดเด่นได้ต้องรู้และเข้าใจแก้ปัญหาในพื้นที่เลือกตั้ง พัฒนatenเองอยู่เสมอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อนสมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาให้ประชาชนสัมฤทธิ์ผล ประกอบกับการได้รับการสนับสนุนจากกรรมการบริหารพรรค หรือผู้มีอำนาจในพรรคเพื่อช่วยผลักดันให้ได้รับโอกาสสร้างผลงานให้สื่อมวลชนได้ให้ความสนใจและรายงานเป็นข่าวเผยแพร่ไปยังประชาชน

ข้อสังเคราะห์

(1) บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงในสภา ส่งผลต่อภาพลักษณ์ทั้งบวกและลบของสภาผู้แทนราษฎร การแสดงบทบาทการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ถ้าเป็นบทบาทที่เหมาะสมส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของสภาผู้แทนราษฎร แต่ถ้าสมาชิกคนใดแสดงบทบาทที่ไม่เหมาะสมก็ย่อมส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเช่นกัน

(2) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงยังขาดบทบาทในฐานะผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่นำเสนอ ผู้วิจัยค้นพบว่า การแสดงบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง ทั้งการตั้งกระทู้ การตรากฎหมาย การตั้งญัตตินั้น ไม่ได้บ่งบอกว่าตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงคนนั้นได้แสดงบทบาทความเชี่ยวชาญหรือมีองค์ความรู้ในเรื่องนั้นๆ อย่างในฐานะเป็นผู้รู้ แต่เป็นการอภิปรายในฐานะผู้พูดโดยมีการจัดทำข้อมูลสนับสนุนให้ ซึ่งหมายความว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนนั้นแสดงบทบาทอภิปรายในฐานะ “ผู้พูด” แต่ไม่ได้แสดงบทบาทได้ในฐานะ “ผู้เชี่ยวชาญรู้จริง”

(3) เพศไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง ผู้วิจัยพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงทุกคนพูดสอดคล้องไปทางเดียวกันเลยว่า ความเป็นเพศหญิงไม่ได้ทำให้เสียเปรียบทางการเมืองใดๆ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ประชาชนทั่วไปควรเข้าใจบทบาทและการสื่อสารของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงว่า การแสดงออกต่างๆ นั้นมิได้ดำเนินไปอย่างอิสระเต็มที่ แต่มีกรอบของพรรคการเมือง, บริบททางการเมือง, กฎระเบียบและกฎหมายต่างๆ รวมถึงความคาดหวังของผู้สนับสนุนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การแสดงบทบาทและการสื่อสารใดๆ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องอยู่บนวิถีระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญและบรรทัดฐานที่เหมาะสม ควรมีสถาบันที่ส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้ในด้านกฎหมาย สังคม เศรษฐกิจ ระเบียบวิธีการปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงรุ่นใหม่, ผู้เชี่ยวชาญประจำตัวและผู้ช่วย ส.ส.

6.2 ควรมีสถาบันที่ส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้ในด้านกฎหมาย สังคม เศรษฐกิจ ระเบียบวิธีการปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงรุ่นใหม่, ผู้เชี่ยวชาญประจำตัวและผู้ช่วย ส.ส.สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง ต้องก้าวข้ามความแตกต่างระหว่างพรรค ก้าวข้ามความเป็นฝ่ายค้าน-รัฐบาล และก้าวข้ามความเป็นเพศหญิงหรือชาย เพื่อผลักดันสร้างสรรค์วาระสำคัญด้านใดด้านหนึ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงเห็นร่วมกัน อันเป็นวาระทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาคหรือระดับโลก

6.3 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิง ต้องก้าวข้ามความแตกต่างระหว่างพรรค ก้าวข้ามความเป็นฝ่ายค้าน-รัฐบาล และก้าวข้ามความเป็นเพศหญิงหรือชาย เพื่อผลักดันสร้างสรรค์วาระสำคัญด้านใดด้านหนึ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงเห็นร่วมกัน อันเป็นวาระทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาคหรือระดับโลก

References

- Supang Chantavanich. (2010) *Qualitative Research*. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Office of The Election Commisson of Thailand. (2012) *A General Election for The 24th House of Representatives*, Bangkok: Rungsilp Printing.

The Secretariat of The House of Representatives, (2012) *Authorities and Duties of The National Assembly*, Bangkok: Bureau of Printing Services, The Secretariat of The House of Representatives.

The Secretariat of The House of Representatives, (2014) *The Conclusion of The National Assembly Set 24 and The Conclusion of The Joint Sitzings of The National Assembly (1 August 2011- 8 December 2013)*, Bangkok: Bureau of Printing Services, The Secretariat of The House of Representatives.

Brian McNair. (1995) *An Introduction to Political Communication*. London : Routledge.

James N. Danziger. (2005). *Understanding The Political World: A Comparative Introduction to Political Science*. New Jersey: Pearson Education, Inc.